

Creatieve sessie voor toekomst melkveehouderij

Zet dertien mensen van diverse pluimage bij elkaar en laat een creatieve dagleider hen prikkelen zodat wilde én praktische ideeën naar boven borrelen. Dit is een perfecte manier om het toekomstbeeld Melk, de minerale motor van het project Kracht van Koeien verder uit te diepen.

Gelach en inspannende blikken wisselen elkaar af. Frits Schoeren, dagleider van de bijeenkomst van Kracht van Koeien, heeft de deelnemers een onverwachte taak gegeven. Zij moeten verschillende nieuwsitems van vandaag, 11 september 2008, in een logisch verhaal aan elkaar breien. Zoals: mogelijke hartaanval van Kim Jung Il, Joint Strike Fighter en ontslagrecht. Haast onmogelijk. Maar de opdracht werkt wel: de deelnemers wringen zich in allerlei creatieve bochten om de opdracht te klaren. Dit brengt hen in de juiste stemming om te doen wat vandaag van hen wordt verwacht.

>> Doordenken

De groep is divers. Er zijn mensen bij die de melkveehouderij van binnenuit kennen, zoals de twee melkveehouders Douwe Hoogland en Bertus Menkveld. Anderen kennen de sector minder goed, zoals Laurens Gomes, werkzaam als vispecialist bij IUCN, een organisatie die wereldwijd actief is op het gebied van natuur- en milieubehoud. Met zijn allen denken ze verder door over de centrale vraag voor vandaag: hoe kan de melkveehouderij concurreren met de kunstmestindustrie?

Drie creatieve ontwikkeldagen rondom toekomstbeelden

Het project Kracht van Koeien heeft in totaal drie creatieve ontwikkeldagen georganiseerd. Tijdens elke dag boog een gevarieerde groep mensen zich over een van de drie toekomstbeelden die in het project zijn geformuleerd. Ze verwoordden hoe de melkveehouderij er in de verre toekomst uit zou kunnen zien wanneer de structurele onduurzaamheden uit de weg zijn geruimd. De hardnekkige ofwel transitiepunten die een systeeminnovatieve oplossing vragen zijn aangewezen.

Het projectteam hoopt te bereiken dat door deze dagen de toekomstbeelden een gezamenlijk idee worden van een bredere groep mensen. En dat partijen of individuen enthousiast raken ermee aan de slag te gaan. Deelnemers zijn dan ook niet willekeurig gekozen. Ze zijn uitgenodigd vanwege hun expertise al dan niet in de melkveehouderij, hun creatieve geest of beide. Het gaat ook om mensen waarvan het projectteam verwacht dat zij de kunde en mogelijkheid bezitten om daadwerkelijk verandering teweeg te brengen.

'We zijn allemaal creatief', verzekert dagleider Schoeren. De opwarm oefeningen laten zien dat die stelling klopt en de toon is gezet. Het verzoek aan de aanwezigen is om al hun kennis en kunde met vol gewicht in te zetten. Alle ideeën en suggesties zijn welkom, tot de meest vreemde invallen aan toe. Kritiek mag, maar alleen om die zo snel mogelijk om te vormen naar nieuwe mogelijkheden.

>> Neem kali mee

Na de inleiding spuien de deelnemers hun ideeën en opmerkingen over de centrale vraag. Het idee is om mest en urine bij de bron, ofwel de koe, te scheiden. Dat voorkomt ammoniakemissie en het is beter voor het welzijn van de koe omdat minder snel klauwproblemen ontstaan. Bij gescheiden opvang is ook gemakkelijker "natuurlijke" mest van verschillende en controleerbare samenstelling te fabriceren. De "nieuwe" mest wordt daarmee net zo goed aanwendbaar als kunstmest.

De eerste waardevolle aanvulling op het toekomstbeeld is al gauw gemaakt. Carlos Nijenhuis van Agrifirm vraagt zich af waarom het alleen over stikstof en fosfaat gaat. 'De grootste kansen liggen bij kalium en zwavel. Kalium is, net als fosfaat, eindig en over een aantal jaren zal ook hieraan een tekort zijn. Heel veel chemische processen kunnen niet zonder.' Dat noteert projectleider Bram Bos direct.

Andere opmerkingen volgen snel en komen op een paar grote vellen. Vragen, opmerkingen en "zotte" ideeën wisselen elkaar af: Wat leert het onderwijs over kunstmest? Gewoon kunstmest verbieden. Geef de koe een kleine zet met een middel zodat de mestproductie omhoog gaat. Kunnen we niet samenwerken met de industrie?

Na een half uur zijn er genoeg aanknopingspunten. De deelnemers kiezen een top drie en met vereende krachten formuleren ze hieruit drie vragen: hoe kunnen we ervoor zorgen dat de (kunstmest)industrie een partner wordt om van mest een te vermarkten product te maken; hoe kunnen we de keten zo inrichten dat we zoveel mogelijk overhouden; hoe creëer je vanuit organische mest producten die voor de gebruiker aantrekkelijker zijn dan kunstmest? In drie groepjes werken de deelnemers dit verder uit.

>> Te analytisch

Het is nog niet zo gemakkelijk om met zo'n concrete vraag creatief te zijn. De groep die zich buigt over kunstmest, somt eerst maar eens de voordelen van kunstmest en van dierlijke mest op. Is er ook samen te werken met andere afvalstromen? Ook hiervan volgt een rijtje, zoals natuurgras en afvalwater uit de tuinbouw. Beantwoording van de oorspronkelijke vraag lijkt ver weg. Totdat na een kwartier de dagleider langs komt. Hij overziet direct waarom het vastloopt – de groep is veel te analytisch bezig – en neemt het heft in handen. 'Waar kom je partijen tegen die concurrenten van elkaar zijn en die je kunt proberen samen te laten gaan?' Na enige aarzeling in de groep geeft hij zelf een antwoord: Ajax en Feijenoord. 'Geef nu maar eens ideeën hoe je ze toch kunt laten samenwerken', luidt de opdracht. Dat werkt beter. Fans weghalen, één stadion, een gemeenschappelijke vijand creëren en opsluiten op een onbewoond eiland, luidt een aantal suggesties. Deze suggesties vormen de denkrichting voor oplossingen op de oorspronkelijke vraag.

>> Verplicht bijmengen

Iemand komt op het idee dat alle mest naar DSM, de enige kunstmestfabrikant in ons land, moet. Dan zou het mooi zijn als bijmengen van kunstmest met dierlijke mest verplicht is. Dat idee krijgt bijval. Bij verplicht bijmengen zullen betrokkenen zich inspannen om nieuwe producten te introduceren, neemt het gebruik van kunstmest af en wordt dierlijke mest een waardevol product. Zo komt elke groep met ideeën. Natuurlijk zijn bij elk idee ook bezwaren te noemen. Voor verrijking van het toekomstbeeld heeft de dag in ieder geval volop input geleverd, besluit projectleider Bos. Ook de deelnemers kunnen wat met de ideeën, verzekert Nijenhuis van Agrifirm. Hij ziet aanknopingspunten om mee verder te gaan in zijn bedrijf. Dit is precies wat het projectteam hoopt te bereiken met dergelijke sessies: mensen die warmlopen voor een idee en die er in hun eigen praktijk wat mee kunnen en willen doen. Het project is namelijk nog niet geslaagd als er enkel ideeën op papier staan, ze wil beweging creëren en faciliteren.